

Szpital na ulicy Klinicznej

– wspomnienia o jego pracownikach

Historia powstania Szpitala Położniczego i Ginekologicznego przy ul. Klinicznej została szczegółowo opisana w *Gazecie AMG* nr 10 (2017) oraz 1 (2018). Moim zamiarem jest przedstawienie wybitnych pracowników, którzy przyczynili się do rozkwitu naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego tego wyjątkowego Szpitala.

Rada Wydziału Lekarskiego AMG w 1955 r. powołała na kierownika I Kliniki Szpitala Kliniczna dr. hab. med. Stefana Metlera, który przybył z Kliniki Poznańskiej. W tym czasie w zespole asystentów I Kliniki tylko jeden z nich miał stopień doktora n. medycznych (dr J. Mieszczerski). Nic dziwnego, że dr hab. S. Metler z całą energią rozpoczął szereg badań naukowych, które zaowocowały w latach 1955-1974 31 ukończonymi przewodami doktora nauk medycznych u Jego asystentów. Profesor był dla nas wybitnym naukowcem, naszym ukochanym Profesorem, jak też wielkim specjalistą z zakresu położnictwa i ginekologii.

Co tydzień organizował zebrania naukowe całej Kliniki, a jako przewodniczący PTG województwa gdańskiego dbał, aby comiesięczne zebrania naukowe PTG ginekologów całego województwa były na wysokim poziomie naukowym. Na tych zebraniach obowiązkowo musieli być ordynatorzy położnictwa i ginekologii wszystkich Szpitali miejskich i powiatowych z województw gdańskiego, słupskiego i elbląskiego.

Prowadził osobiście wszystkie wykłady dla studentów IV i V roku. Również przyjmował ustny egzamin dyplomowy od wszystkich studentów VI roku Wydziału Lekarskiego.

Działalność naukowo-dydaktyczna prof. S. Metlera została oceniona bardzo wysoko przez Zarząd Główny PTG, który wybrał Go na przewodniczącego Zarządu Głównego, dzięki czemu XV Zjazd Naukowy Ginekologii Polskiej odbył się pod patronatem prof. S. Metlera w Gdańsku. Do tej pory jesteśmy pełni podziwu dla Jego zaangażowania w działalność całodobową Kliniki. Odprawy lekarskie odbywały się codziennie punktualnie o godzinie 8, po nich zaczynał się obchód Profesora na trzech oddziałach porodówkowych, jak też na sali pooperacyjnej. Podobny obchód Profesorski odbywał się codziennie w godzinach wieczornych. W tych obchodach oprócz asystentów uczestniczyli też studenci, którzy odbywali tzw. internat z położnictwa i ginekologii w naszej Klinice.

Bardzo często prosiliśmy Profesora o pomoc w ciężkich powikłaniach u naszych chorych na oddziale porodówkowym. Wiele razy był wzywany w nocy, nigdy nie odmówił, zawsze przychodził w środku głębokiej nocy, wspomagając nas i radząc. Dzięki prof. S. Metlerowi byliśmy świetnie wyszkolonymi lekarzami w zakresie położnictwa i ginekologii. Dziewięciu Jego asystentów zostało ordynatorami oddziałów położnictwa i ginekologii w naszym województwie, wielu

innych asystentów świetnie sobie radziło w Niemczech, Szwecji, Szwajcarii, Ameryce i Kanadzie.

To dzięki prof. S. Metlerowi przeżyły słynne gdańskie pięcioraczki. W Klinice brakowało inkubatorów. Bez nich pięcioraczki nie miały szansy przeżycia. Prof. S. Metler dzwonił kilkakrotnie do Premiera Rządu, Ministra Zdrowia, żądając pięciu inkubatorów. Dzięki tej interwencji na drugi dzień specjalny towarowy samolot z RFN przyleciał do Gdańska z pięcioma najlepszymi inkubatorami.

Bardzo duża ilość powikłań internistycznych u rodzących ciężarnych, jak też u kobiet operowanych szczególnie ze schorzeniami nowotworowymi była dla zespołu lekarskiego wielkim, nie zawsze rozwiązywalnym problemem. Prof. S. Metler po rozmowie z prof. J. Pensonem przyjął do naszej Kliniki jego asystentkę dr B. Bodakiewicz-Żelawska. Skończyły się nasze utrapienia internistyczne. Stały pobyt lekarza internisty był przez następne lata kontynuowany – następnymi specjalistami interny była dr N. Tymieniecka i dr B. Gołyńska.

Prof. S. Metler zdawał sobie sprawę, że bez dyżurnego laboratorium – szczególnie pracowni serologicznej nie potrafimy rozwiązać wielu problemów. Również odczuwalny był brak Pracowni Histopatologicznej, która wykonywałaby badania doraźne śródoperacyjne, jak i dostarczała o czasie wyniki histopatologiczne.

Prof. Stefan Metler

Po dłuższych rozmowach prof. S. Metlera z rektorem AMG prof. Z. Brzozowskim, przy zaangażowaniu i pomocy prof. B. Krupy-Wojciechowskiej, powstała Samodzielna Pracownia Endokrynologii i Diagnostyki Laboratoryjnej, której kierownikiem był prof. dr hab. Cz. Wójcikowski oraz Samodzielna Pracownia Patomorfologii z kierownikiem prof. dr hab. H. Kozłowskim.

Niebawo rozkwit naukowo-dydaktyczny na poziomie Polski i Europy Samodzielnej Pracowni Endokrynologii i Diagnostyki Laboratoryjnej był dumą naszej Kliniki – później Instytutu Położnictwa i Ginekologii. Prowadzenie wielu Europejskich Programów przez w/w Samodzielną Pracownię było bezsprzecznie zasługą prof. dr hab. Cz. Wójcikowskiego. Niezrozumiałe i niewyjaśnione do tej pory było odwołanie Go ze stanowiska kierownika przez ówczesnego Rektora AMG. Mimo mojej interwencji jako dyrektora Instytutu, decyzja Rektora nie zmieniła się. Spowodowało to, że ta jednostka nie była już wiodącą, zrezygnowano z wielu europejskich badań naukowych.

Prof. S. Metler jako konsultant województwa dbał o prawidłowe działanie i postępowanie z zakresu położnictwa wszystkich podległych Mu oddziałów w województwie. Organizował coroczne kursy cytologiczne. Zajęcia i ćwiczenia dla kursantów prowadził dr n. med. J. Szczepański, bezsprzecznie najlepszy cytolog ginekologiczny w Polsce.

W styczniu 1971 r. powstał Instytut Położnictwa i Ginekologii w budynku Szpitala przy ul. Klinicznej. W jego skład weszły I Klinika Położnictwa i Ginekologii oraz II Klinika Położnictwa i Ginekologii, która uprzednio mieściła się w Szpitalu Wojewódzkim w Gdańsku. W nowym Instytucie były dwie kliniki – Klinika Położnictwa i Ginekologii, której kierownikiem prof. S. Metler oraz Klinika Rozrodczości z kierownikiem prof. W. Gromadzki. Dyrektorem Instytutu został prof. S. Metler, który powołał Radę Instytutu, w skład której wchodził samodzielni naukowcy pracownicy, dyrektor Szpitala Klinicznego oraz przedstawiciele asystentów, adiunktów. W tym samym okresie prof. Metler zorganizował i powołał dla całego Instytutu Oddział Anestezjologii z kierownikiem dr. med. J. Wojcieszkiem.

Następnym dyrektorem Instytutu był prof. W. Gromadzki. Prowadzona przez Niego Klinika była wiodącym ośrodkiem leczenia niepłodności. Pod kierownictwem prof. W. Gromadzkiego wykonano pierwszą w Polsce kuldoskopię oraz laparoskopię diagnostyczną. Prof. był autorem pierwszego w Polsce naukowego podręcznika *Niepłodność*. Jako pierwszy w Polsce wprowadził poporodowy „Rooming-in”. Bezsprzecznie wielkim osiągnięciem Profesora w zakresie leczenia niepłodności było stworzenie w Połczynie-Zdroju Naukowego Ośrodka Badawczego w Sanatorium Podhale. Z tego ośrodka na podstawie wielu badań powstało wiele prac naukowych opublikowanych w kraju i zagranicą. Na podstawie osiągniętych badań balneologicznych u kobiet z niepłodnością małżeńską, Profesor zorganizował Ogólnopolski Zjazd Naukowy dotyczący problemu niepłodności u kobiet i mężczyzn.

Prof. Jerzy Mieszczerski

Niestety w późniejszych latach przedwcześnie zmarli prof. H. Drązkowski, dyrektor Instytutu w latach 1974-1980, profesor W. Mierzejewski, kierownik Kliniki Położnictwa w latach 1974-1984, doc. J. Łukasik i doc. A. Szczurowicz.

Lek. med. H. Drązkowski, gdy rozpoczął pracę w Klinice w 1958 r., był specjalistą z zakresu chirurgii ogólnej, a w następnych latach uzyskał specjalizację z zakresu położnictwa i ginekologii. Habilitację uzyskał w 1972 r., będąc asystentem w Klinice Ginekologii prof. Mieszczerskiego. W 1972 r. decyzją Rektora AMG zorganizował Klinikę Położnictwa i Ginekologii w tworzącej się nowej Akademii Medycznej w Bydgoszczy. W 1974 r. został powołany na dyrektora Instytutu Kliniczna, równocześnie został kierownikiem Kliniki Położnictwa w Instytucie Kliniczna.

Doc. J. Łukasik był asystentem Kliniki prof. W. Gromadzkiego. W 1974 r. został kierownikiem Kliniki Położnictwa i Ginekologii, która powstała na bazie Oddziału Szpitala Wojewódzkiego w Bydgoszczy. Zmarł tragicznie w wypadku samochodowym w 1979 r., jadąc na zebranie naukowe ginekologów w Gdańsku.

Po reorganizacji Instytutu Kliniczna powstała w 1993 r. II Klinika Położnictwa i Ginekologii, której kierownikiem został doc. A. Szczurowicz. Niestety zmarł przedwcześnie w 1996 r.

Ważną i znaczącą postacią w Szpitalu Kliniczna był prof. Jerzy Mieszczerski, kierownik Kliniki Ginekologii, który jako uczeń prof. J. Zubrzyckiego przybył wraz z Nim do Szpitala Klinicznego w 1952 r. z Ośrodka Szczecińskiego. W 1971 r. decyzją Rektora AMG utworzono Klinikę Ginekologii, której kierownikiem został prof. J. Mieszczerski. Kierował Kliniką przez 17 lat. Był doskonałym operatorem, posiadał ogromne

doświadczenie kliniczne. Opracował własną metodę operacyjną leczenia kobiet z wysiłkowym nietrzymaniem moczu. Ta unikalna operacja została nazwana w Polsce „operacją Mieszczerskiego”. Materiał i wyniki tej nowej operacji były przedmiotem przewodu habilitacyjnego, tytuł doktora habilitacyjnego uzyskał w 1967 r. Prof. J. Mieszczerski był kilkakrotnie zapraszany do Ośrodków Warszawskich celem przeprowadzenia pokazowych operacji u kobiet ze schorzeniami nowotworowymi narządu rodowego.

Po odejściu na emeryturę nadal pozostawał w ścisłym kontakcie ze swoimi wychowankami i uczniami. Zawsze służył im radą. Gościł nas w swoim domu w dniu urodzin i imienin. Na mój wniosek otrzymał Honorowego Członka Polskiego Towarzystwa Kolposkopii i Patologii Szyjki Macicy. W ten sposób został uhonorowany za wieloletni wkład w walce z rakiem szyjki macicy w Polsce. W czasie kierowania Kliniką przez prof. Mieszczerskiego obroniono 7 prac doktorskich oraz przeprowadzono dwa przewody habilitacyjne.

Mistrz prof. J. Mieszczerski i uczeń oraz następca – prof. Janusz Emerich

Zespół Lekarski Instytutu Położnictwa i Chorób Kobietych Akademii Medycznej w Gdańsku w roku 1989. W pierwszym rzędzie od lewej prof. Wiesław Mierzejewski, prof. Jerzy Mielnik oraz dr Alina Kuźmińska, natomiast w drugim rzędzie drugi z lewej dr Z. Skopek – ogromnie zasłużony wieloletni dyrektor administracyjny Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 2 na ul. Klinicznej

Po śmierci Prof. Szczurowicza w 1996 r. obowiązki kierownika II Kliniki objął dr hab. Janusz Emerich.

W tej Klinice przeprowadzono dwa przewody habilitacyjne w 2001 r. – dr Krzysztof Preis i dr Krzysztof Łukaszyk. W 2002 r. dokonano ponownej rekonstrukcji Instytutu Klinicznego. Powstały dwie oddzielne Kliniki: Ginekologii – kierownik prof. J. Emerich oraz Klinika Położnictwa – kierownik dr hab. K. Preis oraz Klinika Neonatologii od 2002 r. z kierownikiem prof. Jerzym Szczapą z Poznania.

Prof. J. Emerich, jako uczeń prof. J. Mieszczerskiego, kontynuował działalność operacyjną, szczególnie u chorych z chorobą nowotworową. Odbił szkolenia onkologiczne w ośrodkach w kraju i wiodących zagranicznych – Królewskim Instytucie Karolinska, w Amsterdamie w Europejskiej Szkole Ginekologii Onkologicznej. Wprowadzono nowe sposoby leczenia u chorych ze schorzeniami onkologicznymi. W czasie działalności prof. J. Emericha przeprowadzono 12000 operacji onkologicznych, w tym 1200 operacji sposobem Wertheima Meigsa, ponad 250 radykalnych operacji u chorych z rakiem sromu. Wprowadzono nowe sposoby zespożeń jelitowych. Przemianowano nazwę na Klinikę Ginekologii Onkologicznej. Rozpoczęto współpracę z najbardziej prestiżową organizacją onkologiczną EORTC w Brukseli. Po dwóch latach ścisłej współpracy – przeprowadzaniu Europejskich Programów Klinika jako jedyna w Polsce została członkiem EORTC. O docenieniu naszej onkologicznej działalności naukowej i operacyjnej Zarząd EORTC wyraził zgodę, aby Europejski Kongres EORTC odbył się w Polsce w Gdańsku, a Klinika Onkologii Ginekologicznej na Klinicznej była organizatorem i gospodarzem. Kongres odbył się 27-28 kwietnia 2006 r. Udział w Kongresie wzięło 86 profesorów, ordynatorów z całej Europy Zachodniej.

W Klinice wprowadzono nowe sposoby leczenia chorych na raka jajnika tzw. chemioterapię dootrzewnową za pomocą wszczepialnych cewników Tenckhoffa oraz Port-A-Cath Peritoneal System. Przeprowadzono bardzo radykalne operacje tzw. operacje wytrzewienia, które w tym okresie w Polsce nie były wykonywane. W 2005 r. na kongresie w Lublinie prof. J. Emerich został wybrany na przewodniczącego Sekcji Onkologicznej Polskiego Towarzystwa Ginekologii.

Na wniosek Profesora wykonano radykalną modernizację i remont sal operacyjnych w latach 2002-2003. Powstał nowoczesny zespół sal operacyjnych, dzięki czemu zwiększono ilość zabiegów operacyjnych. W latach 2002-2007 wykonano ponad 3000 operacji ginekologicznych.

Prof. J. Emerich był promotorem 37 zakończonych rozpraw naukowych na stopień doktora medycyny. Przeprowadzono dwa przewody habilitacyjne.

Z uwagi na duże zapotrzebowanie społeczeństwa na procedury *in vitro*, przy braku Kliniki Rozrodczości, we współpracy z prof. Cz. Wójcikowskim i doc. K. Łukaszykiem z Samodzielnej Pracowni Endykronologicznej i Diagnostyki Laboratoryjnej rozpoczęliśmy przygotowania do tej procedury. Z mojego polecenia i po uzgodnieniu z prof. Fisherem doc. K. Łukaszyk pojechał na staż szkoleniowy do Hambur-

ga, wiodącego ośrodka zapłodnienia pozaustrojowego. Dzięki prawidłowej współpracy obu jednostek Szpitala Kliniczna 14 października 2000 r. odbył się poród pierwszego w Polsce Północnej zdrowego donoszonego noworodka z zapłodnienia pozaustrojowego. Następny poród z ciąży bliźniaczej – urodziły się dwa donoszone noworodki z zapłodnienia pozaustrojowego. Następnie w krótkim okresie urodziły się cztery zdrowe donoszone noworodki z tej procedury.

Dyrektor Administracyjny Szpitala Kliniczna zakazał kategorycznie przeprowadzania dalszych procedur zapłodnienia pozaustrojowego po interwencji Kurii Biskupiej z Gdańska, która była przeciwna „eksperymentom na człowieku w Szpitalu Kliniczna”.

Uważam, że największym osiągnięciem Kliniki Ginekologiczno Onkologicznej było utworzenie na terenie Szpitala Kliniczna oddziału chemioterapii. Dzięki Konsultantowi Wojewódzkiemu ds. chemioterapii dr H. Karnickiej został otwarty oddział przy dużym sprzeciwie wielu osób. Rozpoczęcie chemioterapii w krótkim okresie po zabiegu operacyjnym ma kolosalne znaczenie dla wyleczenia kobiet z chorobą nowotworową. Klinika Ginekologii Onkologicznej zorganizowała sześć Konferencji, Sympozjów Ogólnopolskich dotyczących leczenia schorzeń onkologicznych u kobiet oraz sześć Zimowych Szkół Ginekologii Onkologicznej w Alpach Austriackich. Wykładowcami byli profesorowie z Polski, a uczestnikami ginekolodzy z Polski i Kliniki Kliniczna.

Znaczącą postacią mającą olbrzymi wpływ na rozwój i prawidłową działalność Szpitala Kliniczna miał dr Z. Skopek, nowy dyrektor od 1954 r. Przez 30 lat był dyrektorem Szpitala Klinicznego. Nie sposób wymienić jak wiele zrobił dobrego dla unowocześnienia Szpitala Kliniczna troszcząc się o cały zespół. W tych trudnych czasach wybudował nową windę, uruchomił aptekę, która produkowała płyny infuzyjne. Uruchomił nowe sale porodowe doprowadzając do każdego stanowiska porodowego tlen. Przeprowadził kapitalny remont sali wykładowej z kabiną filmową i nowoczesnym sprzętem audiowizualnym. Zmodernizował całkowicie pralnię i kuchnię szpitalną. W sposób znaczący wyremontował i unowocześnił sale operacyjne. Zorganizował działającą bez awarii brygadę składającą się z fachowców, która dbała o prawidłową działalność szpitala. Największą zasługą dr. Z. Skopka było to, że bezgranicznie dbał o zespół lekarzy. To dzięki Niemu mogliśmy korzystać z gabinetu stomatologicznego w godzinach naszej pracy. Kolarce dla zespołu dyżurnego zawsze były ciepłe i trzydniowe. Nie wiem jakim sposobem w tamtych trudnych czasach wszyscy lekarze otrzymali najlepsze szpitalne obuwie firmy Birkenstock.

W okresie mojej pracy w Szpitalu Kliniczna wyjechało 17 wyszkolonych ginekologów do Stanów Zjednoczonych, Kanady, Europy Zachodniej. Byli wysokiej klasy specjalistami, nic dziwnego, że cieszyli się w nowych jednostkach pracy uznaniem i szacunkiem. Z niektórymi utrzymuję bardzo bliski kontakt towarzyski i gdy ich zawiadomiłem, że Szpital Klinicz-

Zespół anestezyjologiczny. Od lewej: dr Janusz Wojcieszek, dr Maria Pryczkowska, dr Andrzej Marciniak, dr Maria Mićko, dr Henryk Narloch, dr Paweł Kiedrzyń

Pielęgniarka przełożona Instytutu – Mirosława Jarominiak

Uczestnicy Zimowej Szkoły Ginekologii Onkologicznej organizowanej przez prof. Janusza Emericha

na zostaje zlikwidowany sami zgłosili chęć napisania o swoim najlepszym Szpitalu, dzięki któremu osiągnęli znaczące stanowiska, jak też wysoki status materialny na obczyźnie.

prof. J. Emerich

Opracowano na podstawie własnych notatek oraz rozprawy doktorskiej dr med. Anny Szkop-Dominiak.